

KÖRNYEZETTOXIKOLÓGIA – MT 2018

Vegyai anyagok, szennyezőanyagok – Kockázatelemzés

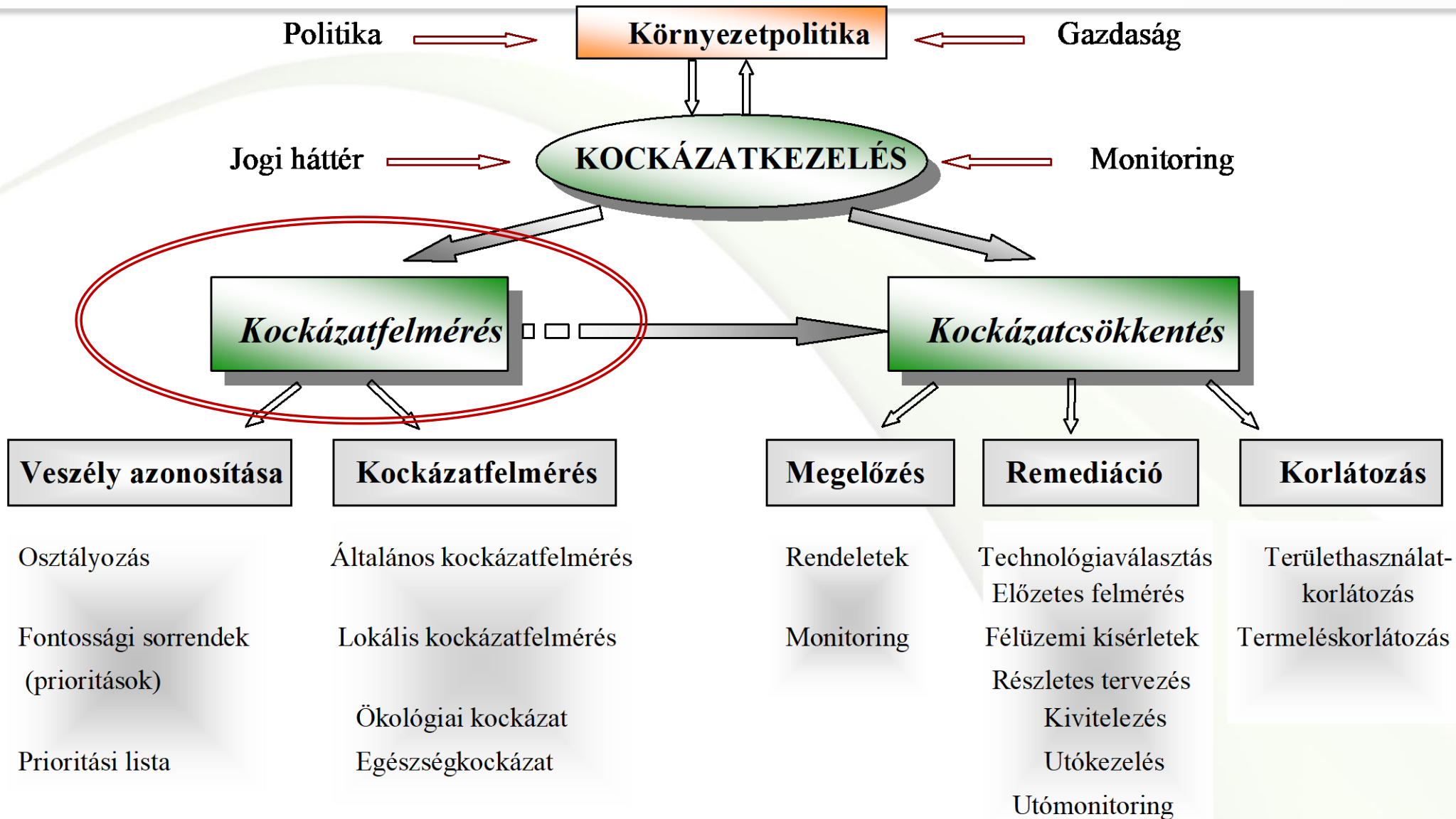
Molnár Mónika

2018

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudományi Tanszék

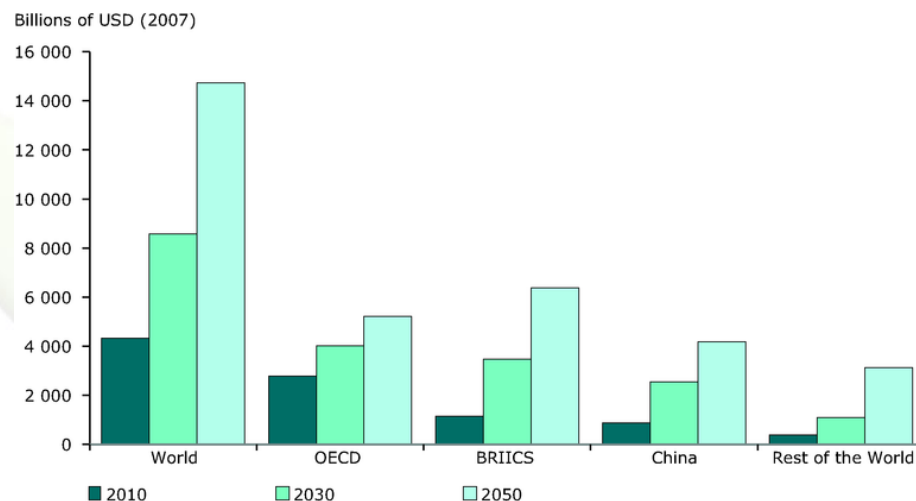
Kockázatkezelés (kockázatmenedzsment)

VEGYI ANYAGOK GYÁRTÁSA

Növekvő tendencia a világ minden részében!

Forrás: EU – European Environment Agency (2013)

- Vegyipar - ~ 400 millió tonnányi vegyi anyagot gyártása évente (1930 - 1 millió tonna / év)
- A termelés 80 százaléka - 16 ország
  - 10 millió személy
  - Globális áruforgalom~ kb. 1 500 milliárd EUR (1998)
  - 2020-ra a globális áruforgalom megháromszorozódhat.

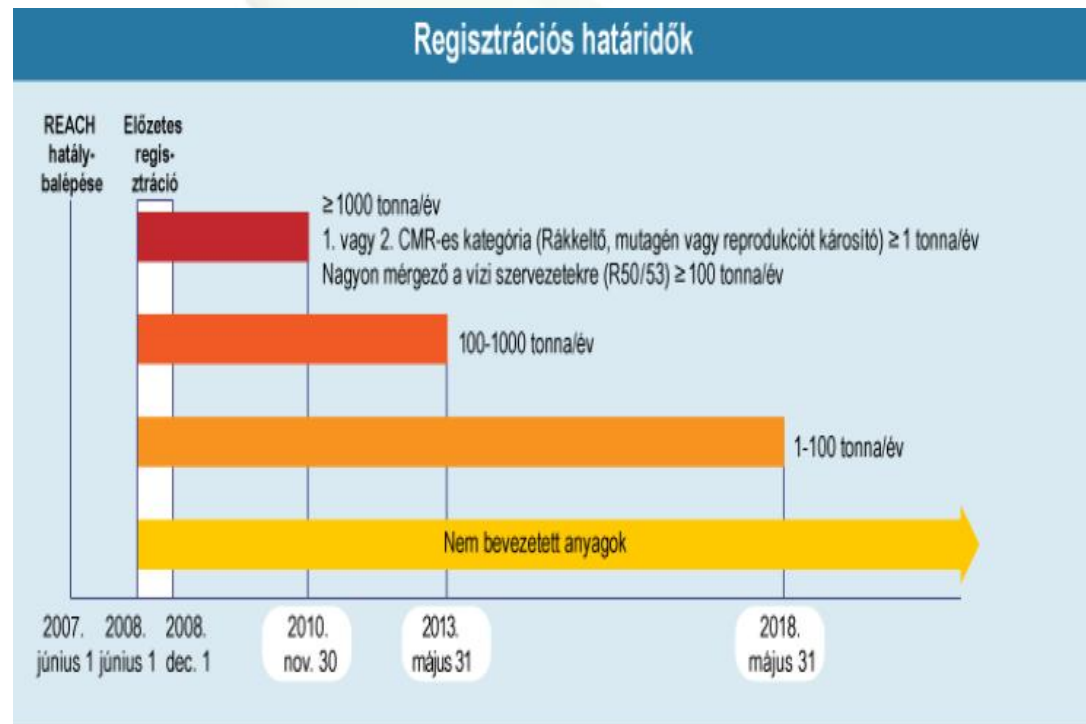
REACH

AZ EU jogszabálya, mely a vegyi anyagokról és biztonságos felhasználásukról szól ...

REACH (*Registration, Evaluation, and Authorisation of Chemicals*)
(vegyi anyagok regisztrációja, értékelése, engedélyezése, korlátozása)

*Minden évi 1 tonna fölött gyártott, importált vagy használt, kereskedelmi forgalomba hozott vegyi anyagot regisztráljon Európában, **felmérje ezek kockázatát** és az eredmény birtokában...*

ECHA – RAC

VESZÉLY? KITETTSÉG? KOCKÁZAT?

ENVIRONMENTAL
HAZARD

www.scienceinthebox.com.de

“All substance are poisons, there is none which is not a poison. The right dose differentiates a poison from remedy.” (Paracelsus, 1493-1541)

„A mennyiség teszi a mérget! ...”

Danger

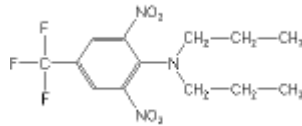

Veszély

KOCKÁZAT

▪ Vegyi anyag

Veszélyessége: kémiai szerkezetéből adódó *immanens* tulajdonság

Mindent ami problémát okoz meg kell ismerni!!

Vegyi anyagok tesztelése

- Vegyi anyag kockázata a környezettel való kölcsönhatás révén nyilvánul meg
- A környezeti kockázat számszerűsített értéke a környezet-védelemmel, környezet-gazdálkodással kapcsolatos döntések tudományos alapja

▪ Környezeti minták – szennyezett környezet

Vegyi anyag kikerül a környezetbe

KOCKÁZAT

KOCKÁZATMENEDZSMENT MAGYARORSZÁGON

OKKP / NKP 1.

- Környezetvédelmi programok (*Superfund* (<https://www.epa.gov/superfund>), *Altlasten*)
- A Nemzeti Környezetvédelmi Program része: összefogja a környezeti kármentesítéssel kapcsolatos feladatokat.

- *Mit örököltünk?*
- *Mit lehet tenni?*
- *Ki fizessen?*
- *Mikor tiszta a tiszta?*

- Célok, feladatok:

- A környezetet veszélyeztető szennyezőforrások, tartós környezetkárosodások teljes körű országos számbavétele,
- A felszín alatti vizek, földtani közeg károsodásának megismerése,
- kockázatának felmérése,
- a veszélyeztetett területeken a szennyezettség kockázatának csökkentése...

OKKP / NKP 2.

Az OKKP (1996 (22005/1996 (VII.24.) kormányhatározat)

–<http://www.kvvm.hu/szakmai/karmentes/>

- *Rövid távú szakasz (1996-1997)*
- *Középtávú szakasz (1998-2002)*
- *Hosszú távú szakasz (2003-2030), a Nemzeti Környezetvédelmi Programhoz igazodóan, hatévenkénti ütemezéssel.*

Érintettek, résztvevők

- Minisztériumok, hatóságok, kutató-fejlesztő intézmények, tervezők, kivitelezők.
- A felszámolandó szennyeződések okozói is sokfélék: magánszemélyek, társaságok, állami és egyéb intézmények - és sokszor nem is azonosíthatók.

OKKP / NKP – tények, adatok

- OKKP várható időtartama **több évtized**,
- **Tízezres nagyságrendű helyszínen** kell intézkedéseket, illetve beavatkozásokat tenni
- Sokfajta szennyezőanyag
- Talaj (80%)
- Költségigény **~1000 milliárd Ft**

- **Prioritások számbavétele (NKPL)**
- **A kockázatelemzés nélkülözhetetlen eszköz az OKKP szinte valamennyi szakaszában!**
- **Jogszabályi háttér megalkotása!**

Magyarország – kockázatkezelés 1.

- **10/2000. (VI.2.) KöM-EüM-FVM-KHVM** rendelet – a határértékek a földtani közeg és a felszín alatti vizek minőségének védelméről
- **33/2000. (III. 17.) – a határértékek alkalmazási szabályai** (A rendeletben megjelenik a kockázat, a kockázatos anyag fogalma, a mennyiségi kockázatfelmérés célja, módszere, a hatáson alapuló remediációs célérték kívánalma)

A kockázatfelmérés jogszabályi környezetbe kerül.

(A) háttérértéket, (B) szennyezettségi határérték és a (C1), (C2), (C3) intézkedési szennyezettségi határértékek

Lakóterület és rekreációs célú terület

Mezőgazdasági terület vagy erdő

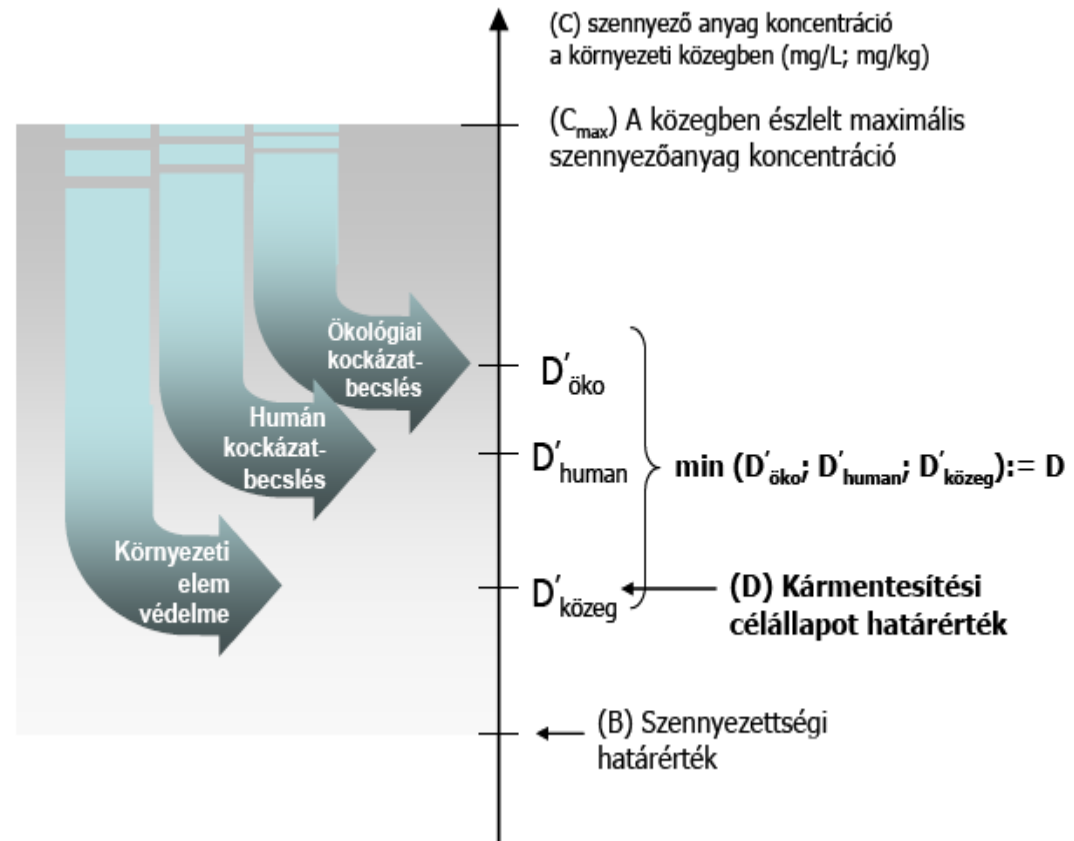

Gazdasági terület (ipari/kereskedelmi)

Magyarország – kockázatkezelés 2.

- 219/2004. (VII.21.) - terület specifikus célérték („ D'' -érték) a szennyezőanyag mennyiségi kockázatfelmérésen alapuló célkoncentrációja
- 6/2009 (IV. 14.) KvVM-EüMFVM együttes rendeletet (földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről)

KOCKÁZATFELMÉRÉS

A kockázatelemérésék típusai hatásviselők szerint

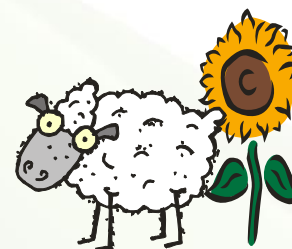
- **Humán kockázatelemérés, azaz egészségkockázatelemérés**

Védendő érték az emberi egészség. A hatásviselő lehet egyetlen ember, embercsoport vagy egy emberi populáció. Célszerű, esetenként elengedhetetlen megkülönböztetni a humán hatásviselők csoportján belül érzékeny (gyerekek, öregek, várandós anyák, kármentesítést végzők) vagy kevésbé érzékeny alcsoportokat (munkahelyi hatásviselők).

- **Ökológiai kockázatelemérés**

Ökológiai hatásviselő lehet egy mikroba populáció, magasabb rendű élőlények (növények, állatok) vagy egy táplálkozási lánc egésze, de akár a teljes ökoszisztéma is.

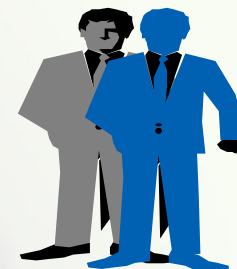
- **Környezeti elemek**

A környezeti elemek védelme érdekében hatásviselőnek tekintjük a tiszta, még szennyezetlen felszín alatti víztestet (talajvíz vagy rétegvíz) is.

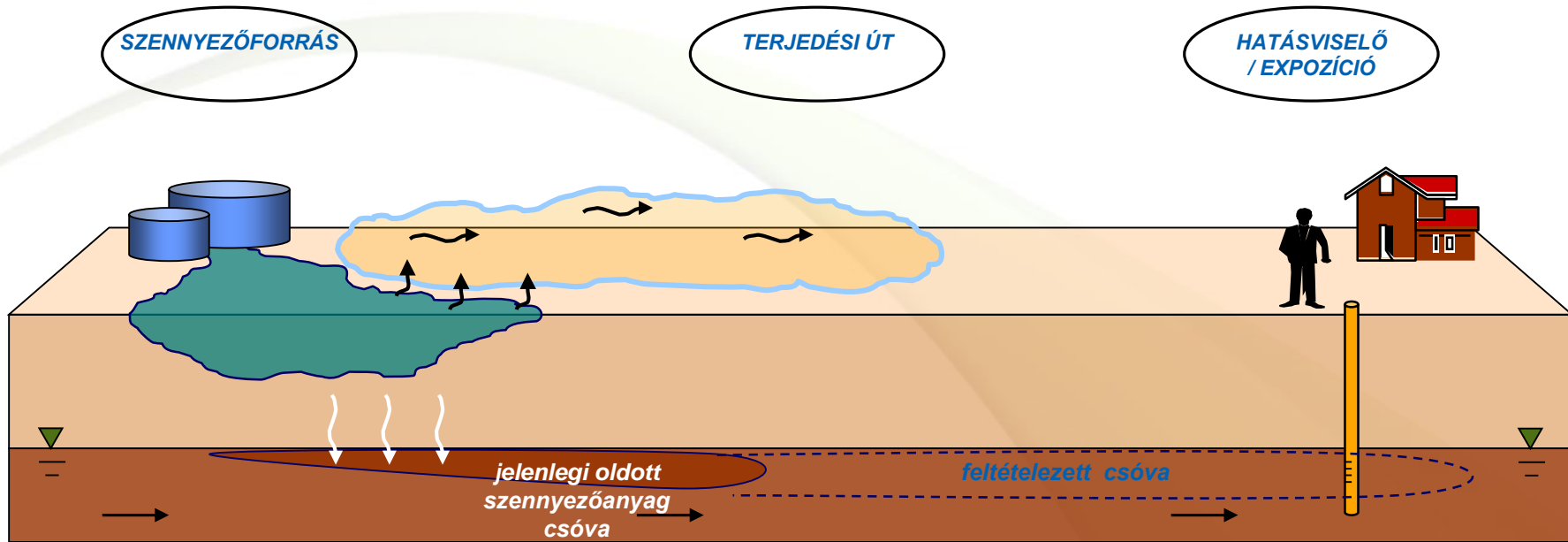

- **Tényleges vagy feltételezett (potenciális) hatásviselő**

A fennálló és a tervezett terület- / vízhasználathoz tartozó hatásviselőket szintén célszerű megkülönböztetni.

A környezeti kockázat kialakulása

Általános megfogalmazásban a környezeti kockázat a vegyi anyagok okozta **káros hatás bekövetkezésének valószínűsége**, tényleges vagy előrejelzett előfordulási gyakorisága, amennyiben az ember vagy az élőlények **expoziója bekövetkezik**.

Vegyianyag ↔ szennyezett terület kockázatfelmérése

- *Tiszta vegyianyagok* környezeti kockázatának és humán egészségkockázatának felmérése - formalizált és harmonizált módszer Európában és az Egyesült Államokban.
- Szennyezett területek kockázatának megítélése bonyolultabb:
  - *Nem újonnan előállított vegyianyagok (régibb, kevésbé szigorú feltételekkel gyártott és használt, hosszabb ideje a környezetben lévő anyagok)*
  - *Vegyianyagok keveréke*
  - *Kölcsönhatások*
  - *A szennyezett terület - tárgy és forrás is*
  - *Bekövetkezett kár (mint konkrét kockázat) + a jövőben lehetséges kár (látens vagy potenciális kockázat).*

Szennyezett területek kockázatelemzési eljárásai

■ A diszkurzív, a kvalitatív és a kvantitatív

– A diszkurzív kockázatelemzés: (szóban) A veszélyforrás, a környezet és a szóba jövő receptorok ismerete alapján felállítjuk az anamnézist→.

– A kockázatelemzés kvalitatív jellemzésekor a veszélyforrás, a környezet, és a receptorok jellemzésére osztályozási rendszer alkotunk.

Több veszélyforrás vagy szennyezett terület összehasonlítása esetén

Rangsorolás

– A kockázatelemzés kvantitatív jellemzése: értelmes számértékkel kreálunk

Nagysága abszolút értelemben jellemzi a veszélyforrást, a vegyi anyagot, a szennyvizet, a szennyezett területet, vagy bármilyen más kockázatot jelentő vegyi anyag forrását.

SZENNYEZETT TERÜLETEK KVALITATÍV KOCKÁZATFELMÉRÉSE ÉS RANGSOROLÁSA

Kvalitatív kockázatfelmérés jellemzői

- Relatív kockázatfelmérésnek is nevezik
- A kockázatot pontokkal, jegyekkel vagy %-kal jellemzik
- Több szennyezett terület összehasonlításakor hasznos eszköz
- Prioritások megállapítására és rangsorolásra alkalmas

Nemzetközi gyakorlat: közös módszertani alapok, eltérő értékelési rendszer

NKP - Nemzeti Kármentesítési Program v. OKKP

SZENNYEZETT TERÜLETEK KVALITATÍV KOCKÁZATFELMÉRÉSE ÉS RANGSOROLÁSA

$$P = \sum T_i \times S$$

P = Prioritási szám

T_i = Értékelő paraméter

T (öt fő értékelési tényező) →

1. veszélyeztetett elem (hatásviselők): emberi egészség, környezeti elemek, ökoszisztéma, egyéb (pl. védett természeti terület)
2. A szennyezőanyag veszélyessége
3. A szennyezőanyag mennyisége
4. Talaj szennyezettség
5. Felszín alatti víz szennyezettség

S = súlyozás: értéke: 1-10

SZENNYEZETT TERÜLETEK KVANTITATÍV KOCKÁZATFELMÉRÉSE

ABSZOLÚT KOCKÁZAT FELMÉRÉS

- **A kockázatot valódi (mértékegységgel rendelkező) értékekkel jellemzi**
- **Eredménye lehet általános vagy helyszínspecifikus**
- **Egyetlen vagy több szennyezett terület jellemzésére**
- **Értéke alapján lehet dönteni a kockázatcsökkentésről**
 $RQ < 1$
- **Nagysága alapján képezhető a helyspecifikus célérték**
- **Mind előzetes, mind részletes felméréshez alkalmazható**

Vegyianyag kockázatának számszerű jellemzése

ERA= Environmental Risk Assessment

A kockázat mérésének alapja: a kitettség és a hatás összevetése

Kockázati tényező: (**RQ= Risk Quotient**)

Előre jelezhető környezeti koncentráció:
(**PEC=Predicted Environmental Concentration**)

Előrejelzés szerint károsan még nem ható koncentráció:
(**PNEC= Predicted No Effect Concentration**)

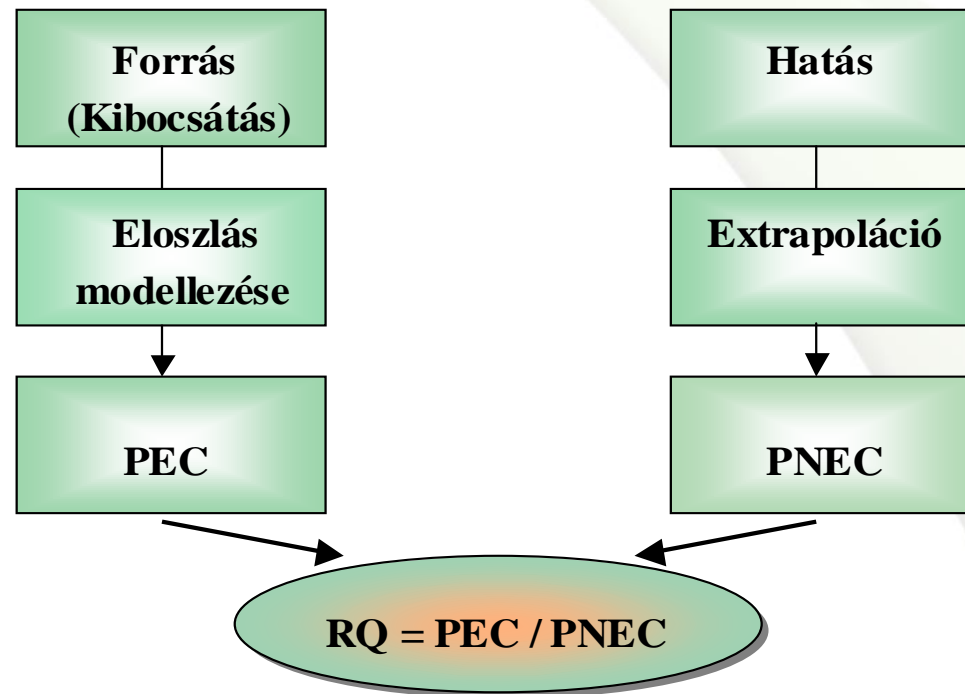
$$\mathbf{RQ = PEC/PNEC}$$

A vegyi anyagok környezeti kockázatának mérése

EU TGD 1996 (2006)

(https://echa.europa.eu/documents/10162/16960216/tgdpart1_2ed_en.pdf)

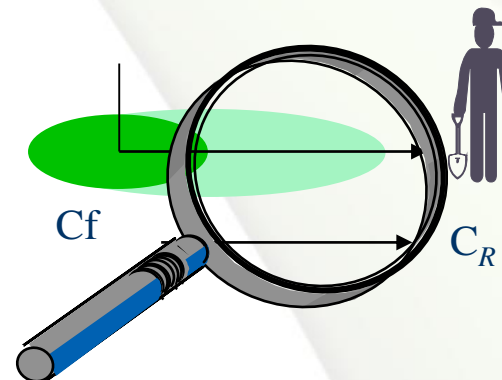
Technical guidance document for environmental risk assessment of new and existing substances, Brussels

A kockázatfelmérés lépcsői

Forrás: BGT Hungária Kft.

- **1. lépcső: Általános érvényű határértékek használata**
szakmai-módszertani útmutatók, ajánlások, határérték-listák összevetése a mért értékekkel
- **2. lépcső: Egyszerűsített mennyiségi kockázatfelmérés**
adatok korlátozottan állnak rendelkezésre,
szennyezőanyagok és az expozíciós útvonalak áttekintése,
konzervatív megközelítés (kedvezőtlen
körülményekre), egyszerű eloszlási modellek használata
- **3. lépcső: Részletes helyspecifikus mennyiségi kockázatfelmérés**
kevésbé konzervatív, sok adatot felhasználó
komplex modelleket tartalmazó eljárás;
pl. valószínűségi expozíciós modell,
biológiai hozzáférhetőség vizsgálat,
numerikus szennyezőanyag terjedés modellezés

A költséghatékony kockázatfelmérés iteratív, lépcsőzetes módon történik. Első lépésben konzervatív feltételezésekkel helyettesítjük az adathiányból eredő bizonytalanságot, majd újabb, hely-specifikus adatok használatával pontosítjuk a számítást. Az egymást követő iterációk eredménye általában egyre alacsonyabb kockázatot mutat, ugyanis csökken a számítás konzervativizmusa, a valóságot jobban közelíti az elméleti kockázati modell.

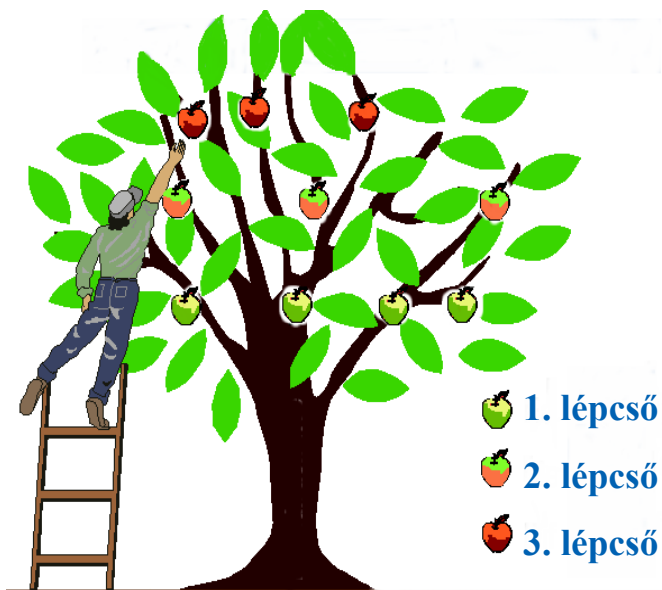
Az egyes kockázatelemzési lépések jellemzői

A többlépcsős mennyiségi
kockázatelemzés jellemzői

1. lépés

2. lépés

3. lépés

Az emberi egészség és a környezet azonos fokú védelme

A műszaki beavatkozás
költség-hatékonysága

Konzervativizmus

Adatigény, terület
specifikusság

Az adatok bizonytalansága

A vizsgálatok időigénye és költsége

A lépésekben való előrehaladás egyre nagyobb anyagi és időbeli ráfordítást igényel, hogy a növekvő adat- és elemzési igény teljesíthető legyen. Ezzel együtt a konzervatív, "általános" feltételezések helyébe helyszínspecifikus tényezők lépnek, és ezzel egyidejűleg növekszik a környezet valós kockázatairól alkotott kép pontossága és műszaki beavatkozás költség-hatékonysága. Az iterációs folyamat során az emberi egészség és a környezet védelme és biztonsági szintje állandó marad.

Vegyianyagok emberi egészségkockázata

Az emberre károsan nem ható koncentráció (NOAEL)

Kísérleti eredményekből (állatokkal)

NOAEL (*No observed adverse effects level*)

Faktoriális módszerrel

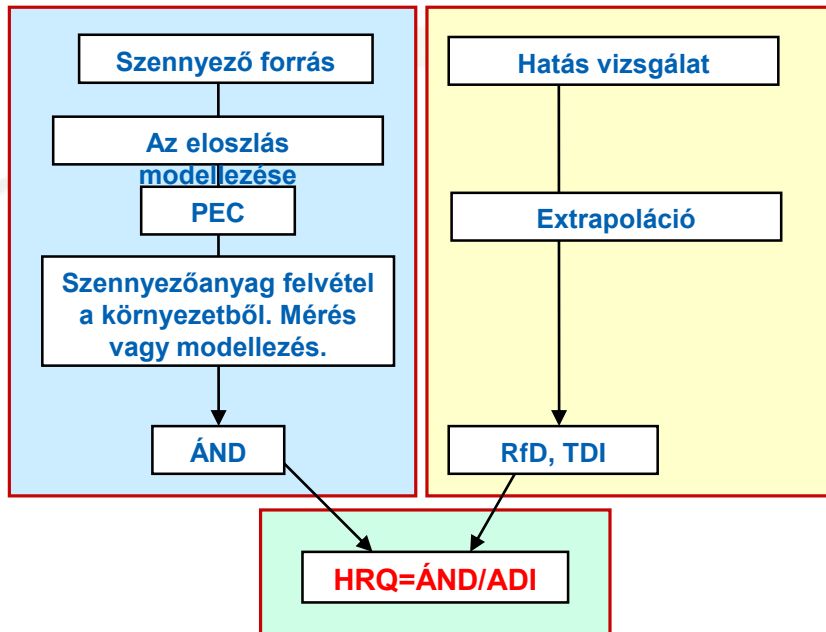
TDI (*tolerable daily intake*)

még elviselhető napi bevétel

TDI - lenyelés vagy bőrkontakt útján a szervezetbe bekerülő mennyiség

(RfC = referencia koncentráció (belégzés esetén))

Vegyai anyagok emberi egészségkockázata

Kibocsátás
Eloszlás modellezése

PEC

fo gyasztás,
testtömeg

ADD

HQ = ADD/TDI

Hatás NOAEL

Extrapoláció

TDI

Belégzés

Bőrkontaktus

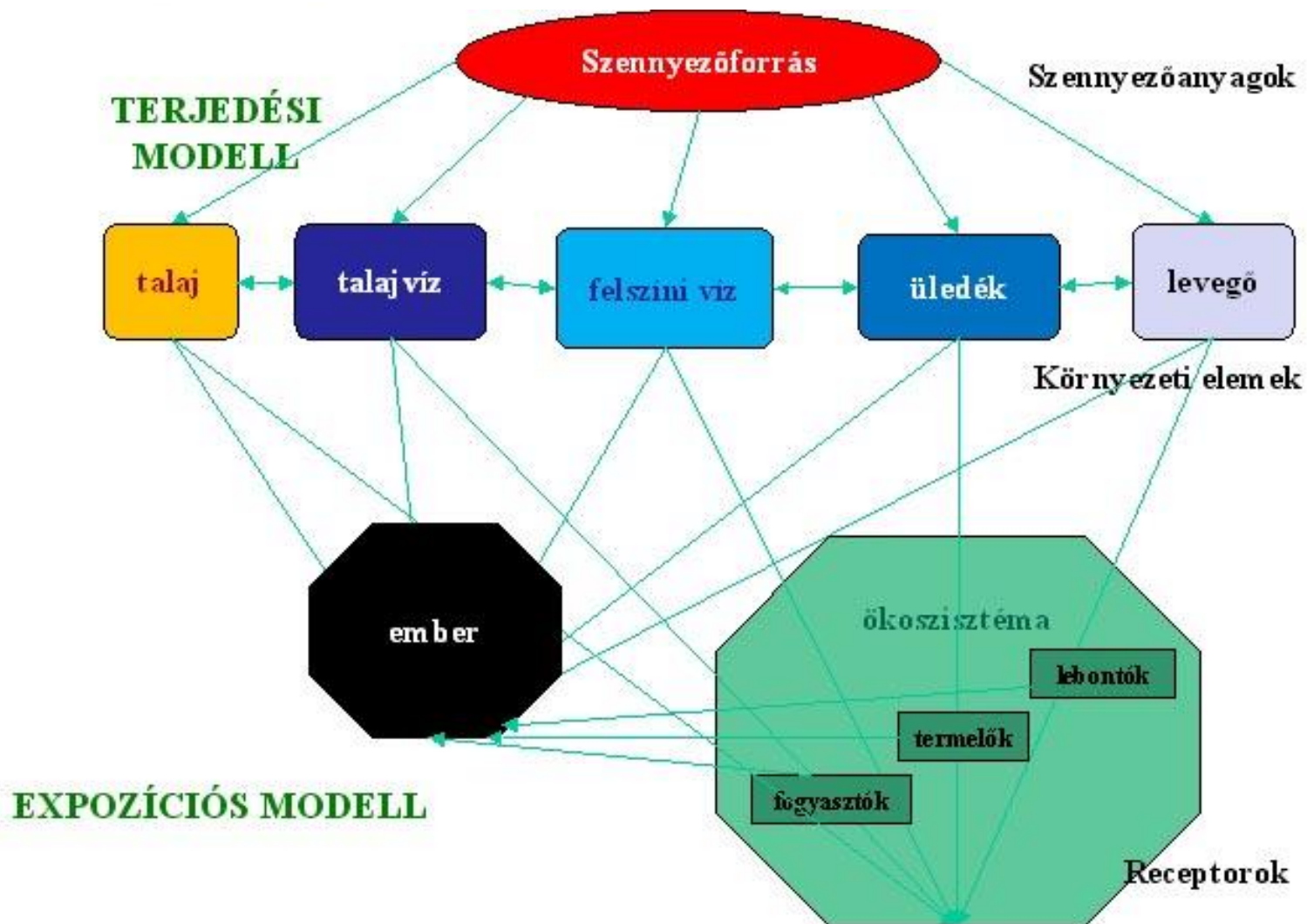
Lenyelés

A kockázati tényező értékeihez rendelhető veszélyeztetési szintek (EU-TGD)

RQ = PEC/PNEC	Veszély
< 0,001	elhanyagolható
0,001 - 0,1	kicsi
0,1 - 1	enyhe
1 - 10	nagy
≥ 10	igen nagy

INTEGRÁLT KOCKÁZATI MODELL

VÖRÖSISZAP-BALESET KOCCÁZATI KONCEPCIÓMODELL

FORRÁS:

Veszély 1. statikai

Veszély 2. kémiai: lúgos

Veszély 3. maró

Veszély 4. szárazon porzik

Veszély 5. toxikus fémtartalom

Fő terjedési útvonalak:

Tározóból felszíni vízbe
Tározóból üledékbe
Tározóból talajra, felszínre
Talajból kiporzás levegőbe
Talajból felsz. vízbe, üledékbe

Környezeti elemek:

Vízben lúgosság, lebegőanyag

Levegőben lúgos por

Üledékben vörösiszap, adalékok

Talajban lúgosság, vörösiszap

Expozíciós útvonalak:

Halak: lúgosság hatása teljes test
lebegőanyag lerakódás kopolytún
Üledéklakók: lúgosság: teljes test,
élőhely elvesztése
Összes vízi: toxikus anyagok: teljes
test és táplálkozás
Talajlakók: Lúgosság: teljes test
Növény: tápanyagfelvét korlátozott
Összes talaj: toxikus anyagok: teljes
test és táplálkozás
Ember:
Belégzés: maró hatás, porhatás,
toxikus anyagok
Bőrirritáció, bőrkorrózió
Szemirritáció, szemkorrózió

Receptorok

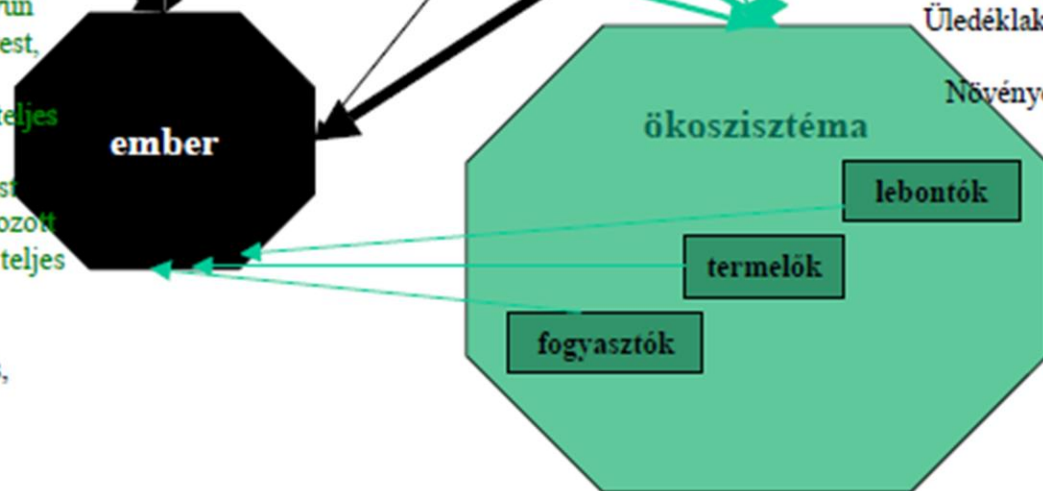
Ember: maró hatás bőrön és tüdőben

Vízi ökoszisztéma: lúgosság, lebegőanyag

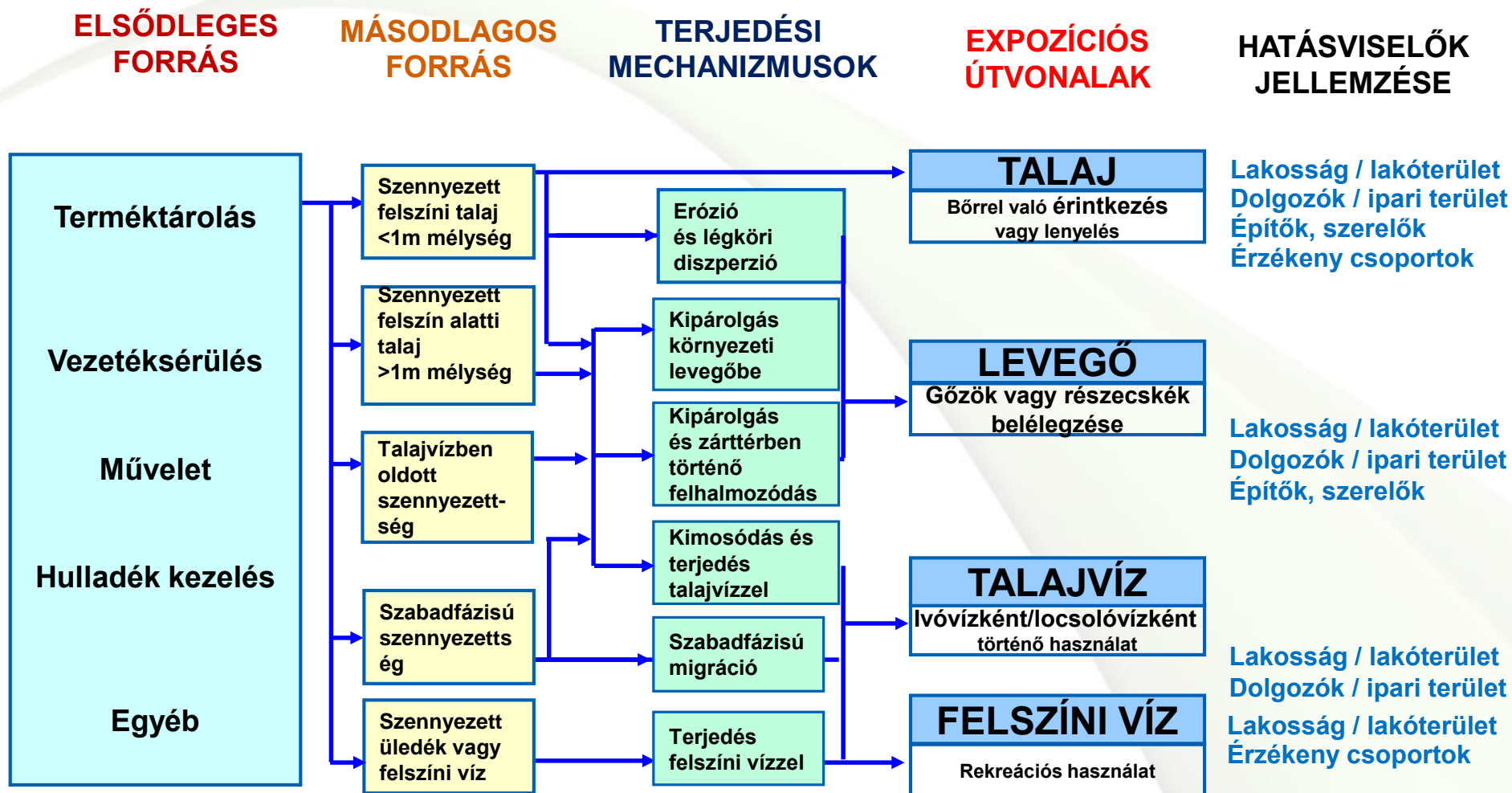
Üledéklakók: lúgos, szennyezett üledék

Talaj mikroflóra: lúgosság

Növények: lúgosság direkt és indirekt

INTEGRÁLT KOCKÁZATI MODELL

PEC és PNEC meghatározása

PEC számítása - példák

www.scienceinthebox.com.de

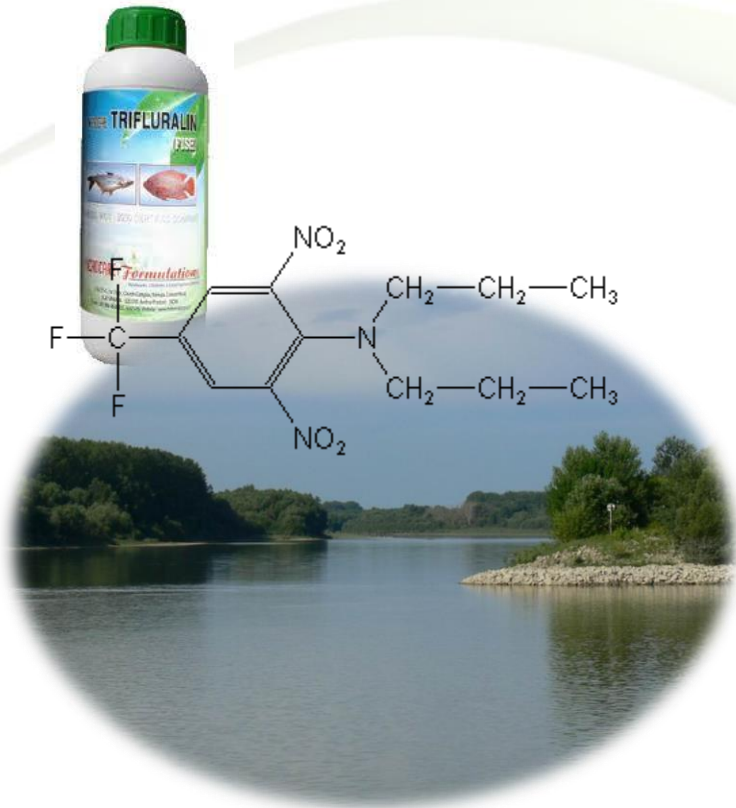

PEC előrejelzése és részletes felmérése (bármilyen környezeti elemre és fázisra)

1. **Maximális mért koncentráció** (a szennyeződés középpontjában)
2. **Egyszerű terjedési modell alkalmazása, amely figyelembe veszi a kibocsátást és a koncentráció csökkenését a forrás és a receptor között** → *terjedési- és sorsmodell*
3. **Finomított transzportmodell, amely a fázisok közötti megoszlást és a biodegradációt is figyelembe veszi** → *terjedési- és sorsmodell*
4. **Különleges igényeket is figyelembe vesz, pl. tápláléklánc jellegzetességei, biokoncentráció, biomagnifikáció, biológiai hozzáférhetőség, stb.**

PEC értelmezése / számítása különböző szinteken

TRIFLURALIN

- **Peszticid**
- **Apoláros vegyület**
- **Nehezen biodegradálható, vízben rosszul oldódik, jól adszorbeálódik a szilárd szerves anyagokon, pl. humuszanyagokon.**
- **Üledékben felhalmozódik.**
- **Kémiai időzített bomba!**
- **Szabályozás...**

PEC meghatározása

- Mért koncentráció adatok
- **Környezetbe kibocsátott mennyiség becslése**
- **Felszíni víz (Duna) → üledék (!)**

TRIFLURALIN KÖRNYEZETI KOCKÁZATA

Duna üledék - PEC

Felszíni vizeket érő terhelés

- Termelés és felhasználás
- nem helyszínspecifikus
- t/év
- Kibocsátási faktorokkal (*EU-TGD*)
- Kibocsátás gyártás során szennyvízbe: $F_{\text{víz}} = 0,02$
- Kibocsátás felhasználás során felszíni vízbe: $F_{\text{víz}} = 0,1$
- Szennyvíztisztító esetén $F_{\text{stp}} = 0,14$
- Biodegradáció - F_{deg}
- Hígulás Q
- Megoszlás (K_{oc} , f_{oc})

TRIFLURALIN KÖRNYEZETI KOCKÁZATA

Duna üledék - PEC

TERHELÉS A FELSZÍNI VÍZBEN

- Termelés $\rightarrow$ 184 t/év

- Felhasználás $\rightarrow$ 255 t/év

▪ Termelésből adódó terhelés: $184 \text{ t/év} \times 0,02 = 3,6 \text{ t/év}$, (nincs szennyvíztisztító)

▪ Ha van szennyvíztisztító, akkor az F_{stp} értékkel számolva ($F_{\text{stp}} = 0,14$)

Termelésből adódó terhelés = $3,6 \text{ t/év} \times 0,14 = 0,5 \text{ t / év}$

▪ Felhasználásból származó terhelés = $255 \text{ t/év} \times 0,1 = 25,5 \text{ t/év}$

▪ **Teljes trifluralin terhelés: $25,5 + 0,5 = 26 \text{ t/év}$**

TRIFLURALIN KÖRNYEZETI KOCKÁZATA

Duna üledék - PEC

- A biodegradáció: nehezen bidegradálódik, biodegradációs faktora:
 $F_{\text{degvíz}} = 0,5$
- Hígulás : Duna áramlási sebességével ($Q =$ a Dunára jellemző átlagos áramlási sebesség - $2204 \text{ m}^3/\text{sec}$)
- A trifluralin biodegradálhatóságát figyelembe véve a regionális környezeti koncentráció:

$$\text{PEC}_{\text{regionálisvíz}} = \text{terhelés} \times F_{\text{degvíz}} : Q =$$
$$= 26 \text{ t/év} \times 0,5 : 2204 \text{ m}^3/\text{sec}$$

$$\text{PEC}_{\text{regionálisvíz}} = 1,9 \times 10^{-4} \text{ mg/l}$$

TRIFLURALIN KÖRNYEZETI KOCKÁZATA

Duna üledék - PEC

- A vízre vonatkozó koncentrációból

$$PEC_{\text{regionális víz}} = 1,9 \times 10^{-4} \text{ mg/l}$$

- $PEC_{\text{regionális üledék}} = PEC_{\text{regionális víz}} \times K_{oc} \times f_{oc}$

$$PEC_{\text{regionális üledék}} = 1,9 \times 10^{-4} \text{ mg/l} \times 10^4 \text{ l/kg} \times 0,2 = \mathbf{0,38 \text{ mg/kg}}$$

f_{oc} = a Duna üledékére jellemző szerves szén hányad

K_{oc} = szerves szén–víz megoszlási hányados

(6400 - 13 400 az üledékminőségtől függő K_{oc} érték; átlag: 10^4 l/kg)

PNEC számítása

PNEC előrejelzése és részletes felmérése

1. Általános PNEC (TDI) alkalmazása, pl. rendeleti határérték vagy környezetminőségi kritérium a legérzékenyebb területhasználatra
2. Helyspecifikus területhasználatok és szokások figyelembevétele
3. Ökotoxikológiai tesztek eredményei
4. Direkt **ökotoxikológiai vagy toxikológiai tesztelés**, helyspecifikus PNEC megállapítása
5. Üledék? Megoszlások? (Koc, foc)

Reference tables.

PNEC meghatározása, kiszámítása

- Adatbázisok
- Adatbázisban nincs adat → **QSAR** = *Quantitative Structure - Activity Relationship*).
  - Veszélyes anyagok hatásainak és környezetben való viselkedésének előrejelzésére.
  - Azonos csoportba tartozó vegyületek környezeti viselkedése kémiai szerkezetüktől függően szisztematikus és előrejelezhető összefüggéseket, ill. eltéréseket mutat
  - Sokváltozós regressziós matematikai összefüggések.
 $\log 1/ LC_{50} = 0,871 * \log K_{ow} - 4,87$
egyenlet az aromás és alifás szénhidrogének toxicitását adja meg hal esetében.

A PNEC érték becsléséhez alkalmazott biztonsági faktorok (EU TGD)

Alkalmazott teszt	Biztonsági faktor
Három különböző trofikus szint élőlényeivel legalább 1-1 akut toxicitási teszt (LC50: hal, alga, <i>Daphnia</i>)	1000
Legalább egy hosszú távú NOEC mérés akár hal akár <i>Daphnia</i> tesztorganizmussal	100
Két különböző NOEC mérés, két különböző trofikus szint élőlényeivel (hal és/vagy alga és/vagy <i>Daphnia</i>)	50
Három trofikus szint élőlényeivel meghatározott krónikus NOEC értékek	10
Szabadföldi adatok vagy mikrokozmosz kísérletek	egyedi felmérés

Trifluralin – PNEC érték vízre (Duna)

Organizmus	Hatás	Koncentráció [mg/l]	Fajok száma
Alga	EC ₅₀	2,5–	1
Alga	NOEC	0,1	1
Crustacea	LC ₅₀	0,05–12,0	9
Crustacea	NOEC	0,004–	1
Hal	LC ₅₀	0,010–1,0	6
Hal	LOEC	0,005–0,02	2
Hal	NOEC	0,001–0,002	2
...			

Az ökoszisztéma egészére károsan nem ható koncentráció, vagyis a PNEC érték előrejelezhető az ökoszisztéma egyes tagjaira kapott eredményekből.

A legkisebb koncentráció értéket vesszük alapul: NOEC érték 0,001, ezt osztjuk a faktor (10) értékével. **PNEC_{víz} = 0,0001 mg/l**

PNEC becslése üledékre

▪ Kevés mérési adat (a becsült érték nem reális) → a vízre számított és elfogadott, hatáson alapuló értékből az üledék PNEC értékét a megoszlási modell alapján adjuk meg

A megoszlási hányados alapján becsült érték reálisabb

$$PNEC_{\text{üledék}} \text{ (mg/kg)} = K_{oc} \text{ (l/kg)} \times PNEC_{\text{víz}} \text{ (mg/l)} \times f_{oc}$$

$$PNEC_{\text{üledék}} = 6400 \text{ (13 400)} \times 0,0001 \times 0,2 = \mathbf{0,13 - 0,27 \text{ mg/kg}}$$

(6400 - 13 400 az üledékminőségtől függő K_{oc} érték)

RQ számítása

A kockázati tényező értékeihez rendelhető veszélyeztetési szintek (EU-TGD)

RQ = PEC/PNEC	Veszély
< 0,001	elhanyagolható
0,001 - 0,1	kicsi
0,1 - 1	enyhe
1 - 10	nagy
≥ 10	igen nagy

A trifluralin kockázati tényezője Duna üledékében

PEC és PNEC hányados

PEC *üledék* = 0,38 mg/kg

PNEC *üledék* = 0,13 – 0,27 mg/kg

RQ = 1,41 – 2,92 NAGY KOCKÁZAT

A trifluralin az egyik olyan vegyi anyag, mely a felszíni vizek, köztük a Duna üledékében nagy kockázatot jelent.

(A kockázati tényező pontosításának lehetőségei !!!)

- BGT Hungária Kft. –Környezeti és humán egészségi kockázatfelmérés, MOKKA
  - Gruiz Katalin, Horváth Beáta, Molnár Mónika: Környezettoxikológia, Műegyetemi Kiadó, 2001
  - EUTGD 1996 (2006) Technical guidance document for environmental risk assessment of new and existing substances, Brussels
  - Madarász T. Kovács G.: A kármentesítés szerepe a vízkészletvédelemben(könyvfejezet) a Szűcs-Sallai-Zákányi-Madarász(szerk): Vízkészletvédelem című egyetemi tankönyvben, Miskolci Egyetem. Három pillér –a kármentesítés során védendő értékeink Madarász Tamás, Miskolci Egyetem Környezetgazdálkodási Intézet. 2009
  - KÖRINFO adatbázis - www.korinfo.hu
- Képtár és E-tanfolyam –gyakorlati alkalmazás, talaj és felszín alatti víz, biológiai-ökológiai és környezettoxikológiai felmérés/monitoring
- Adatbázisok –biológiai, ökotoxikológiai felmérési és monitoring módszerek

The background features several flowing, wavy lines in various shades of green, ranging from light lime to dark forest green. These lines create a sense of movement and depth. The text is centered horizontally and vertically within the white space.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!